

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากวิถีไทยดั้งเดิม หันไปยึดเอาวัฒนธรรมและรูปแบบวิถีสังคมในกระแสโลกาภิวัตน์มาปฏิบัติเพื่อปรับให้ทัน ให้เหมือน หรือให้ก้าวล้ำยุค ดังตัวอย่างปัญหาของแม่บ้านเกษตรกรที่ต้องจ่ายเงินให้ลูกเป็นค่าเคมเงินมือถือ ค่าชั่วโมงอินเทอร์เน็ต หรือค่าชั่วโมงเกมออนไลน์ นอกจากนี้เกษตรกรบ้านเหมืองแก้วรวมกลุ่มกันผลิตลำไยอบแห้ง ซึ่งเป็นสินค้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจของไทยชนิดหนึ่ง ยังไม่มีการจัดทำบัญชีเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่ชัดเจนและถูกต้อง งานวิจัยชิ้นนี้ มีแนวคิดที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวโดยให้เกษตรกรนำความรู้ด้านบัญชีมาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันจริง เพื่อให้เกษตรกรมีวิถีคิดและปฏิบัติตนตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การจัดการความรู้
2. การบัญชี
3. วิสาหกิจชุมชน
4. เศรษฐกิจพอเพียง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)

การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด ([http://www.dopa.go.th/iad/km/km\\_des.html](http://www.dopa.go.th/iad/km/km_des.html)) โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2548)

1. ความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญ ความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์

2. ความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่คนสร้างขึ้นและถ่ายทอดโดยผ่าน ภาษาย่างเป็นทางการและมีรูปแบบมีลักษณะของการจัดระบบที่บันทึกข้อมูลในสื่อรูปแบบใดรูปแบบ หนึ่ง (นัททิพย์, 2547, หน้า 29) เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

การจัดการ “ความรู้เด่นชัด” จะเน้นไปที่การเข้าถึงแหล่งความรู้ ตรวจสอบ และตีความได้ เมื่อนำไปใช้แล้วเกิดความรู้ใหม่ ก็นำมาสรุปไว้เพื่อใช้อ้างอิง หรือให้ผู้อื่นเข้าถึงได้ต่อไป (ดูวงจรทางซ้าย ในภาพที่ 6) ส่วนการจัดการ “ความรู้ซ่อนเร้น” นั้นจะเน้นไปที่การจัดเวทีเพื่อให้มีการแบ่งปันความรู้ที่อยู่ในตัวผู้ปฏิบัติ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ ที่แต่ละคนสามารถ นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ต่อไป (ดูวงจรทางขวาในภาพที่ 6)



ภาพที่ 1 วงจรความรู้เด่นชัดและความรู้ซ่อนเร้น  
ที่มา สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2548

ความต้องการนำความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลมาใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางการจัดการความรู้ ในองค์กร โดยการสร้างแหล่งจัดเก็บความรู้และพัฒนาวิธีการเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว ขั้นตอนการ จัดการความรู้ตามแนวคิดของ Takeuchi and Nonaka เรียกว่า ขั้นตอนการจัดการความรู้ SECI มี 4 ขั้นตอน คือ Socialization เป็นการระดมความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม Externalization เป็นการนำข้อมูลจากการระดมความคิดมาจัดระบบและบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร Combination เป็นการสร้างความรู้ใหม่โดยการรวบรวมความรู้หลายประเภทมาจัดหมวดหมู่ Internalization เป็นการ นำความรู้จากความรู้เด่นชัดมาฝึกปฏิบัติ คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์จึงกลายเป็นความรู้ซ่อนเร้น ตามภาพ ที่ 2 ขั้นตอนการจัดการความรู้ SECI



ภาพที่ 2 ขั้นตอนการจัดการความรู้ SECI  
ที่มา Takeuchi and Nonaka, 2004, p.290)

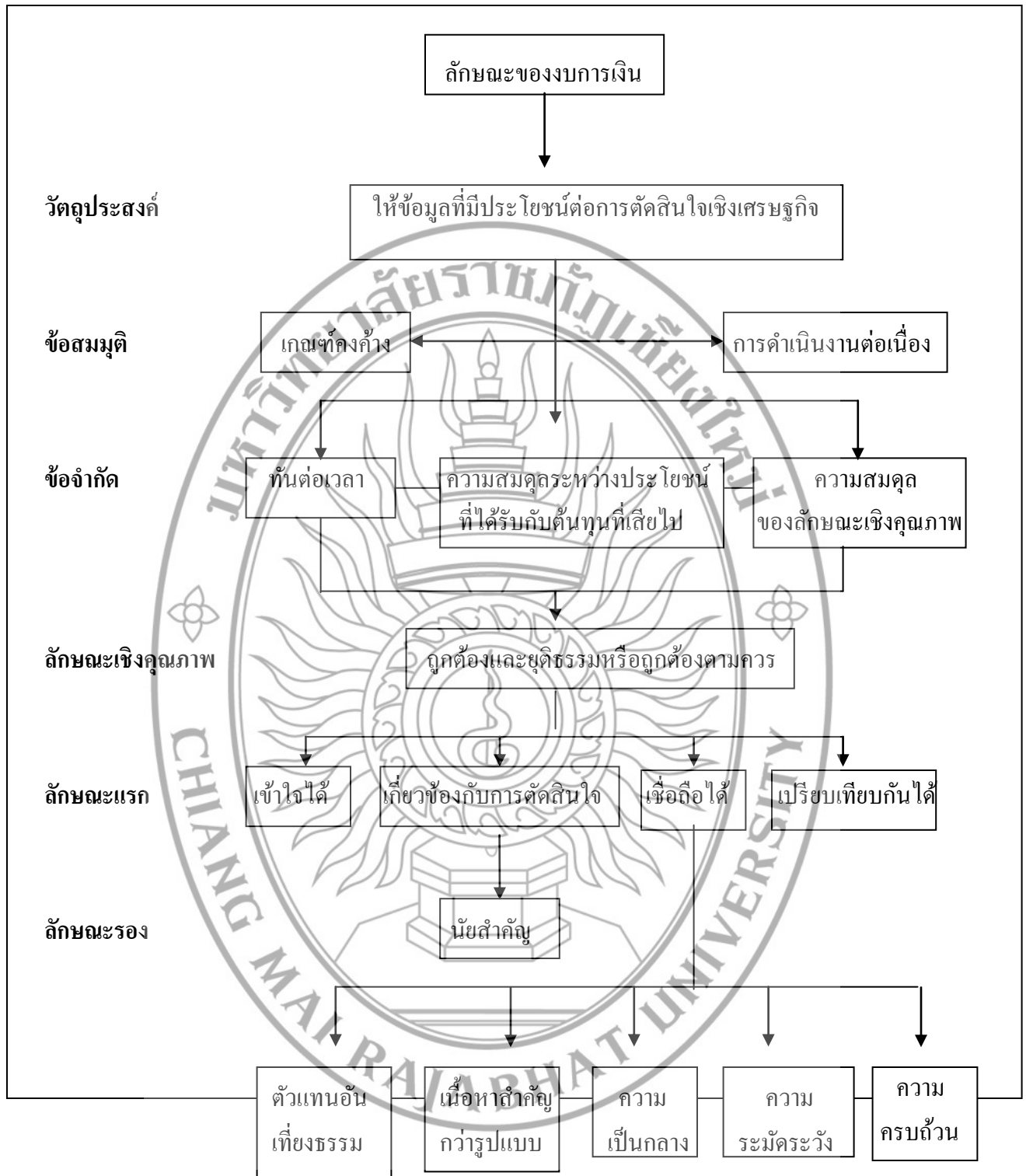
## การบัญชี

การบัญชี คือ ศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี ก็คือ การให้ข้อมูลทางการเงิน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่าย และผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชี การจัดทำงบการเงิน และบัญชีต้นทุน มีดังนี้

### 1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชี

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชี ได้แก่ แม่บทการบัญชี สมการบัญชี ความหมายของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น องค์ประกอบของงบการเงิน ผังบัญชี และเอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชี มีดังนี้

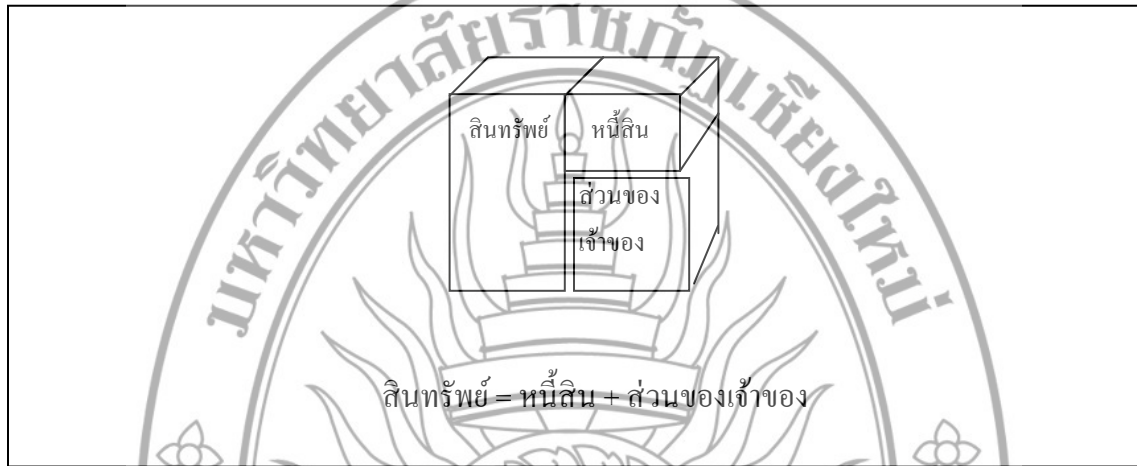
1.1 แม่บทการบัญชี (Accounting Framework) เป็นแนวคิดพื้นฐานสำหรับการจัดทำและนำเสนองบการเงิน เนื่องจากงบการเงินที่กิจการจัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอต่อผู้ใช้งบการเงินทั่วไป ดังนั้นสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีและการปฏิบัติทางบัญชีที่สากลยอมรับ เพื่อสร้างความเชื่อถือและเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้งบการเงิน แม่บทการบัญชี แสดงดังภาพที่ 3 แม่บทการบัญชีสำหรับการจัดทำและนำเสนองบการเงินประกอบไปด้วยเนื้อหาที่สำคัญ คือ วัตถุประสงค์ของงบการเงิน ข้อสมมติในการจัดทำงบการเงิน ข้อจำกัดของงบการเงิน และลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน



ภาพที่ 3 แม่บทการบัญชีสำหรับการจัดทำและนำเสนองบการเงิน

ที่มา : สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 47

**1.2 สมการบัญชี (Accounting Equation)** เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เป็นเจ้าของในลักษณะสมดุลกัน สมการบัญชีจะช่วยผู้ทำบัญชีในการจัดทำงบการเงิน (วาริพิน มงคลสมัย, 2551) เนื่องจากสมการบัญชีจะแสดงให้เห็นว่ากิจการได้สินทรัพย์มาจากการลงทุนของเจ้าของเท่าใด และจากการก่อหนี้เท่าใด ดังนั้นในรอบระยะเวลาบัญชีงบดุล จะแสดงสินทรัพย์รวมเท่ากับหนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของเสมอ ดังภาพที่ 4



ภาพที่ 4 สมการบัญชี

**1.3 ความหมายของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ** มีความหมายและลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

**1.3.1 สินทรัพย์ (Assets)** หมายถึง ทรัพยากรที่อยู่ในความควบคุมของกิจการ ทรัพยากรดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีตซึ่งกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากทรัพยากรนั้นในอนาคต สินทรัพย์แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สินทรัพย์หมุนเวียน ได้แก่ เงินสด ลูกหนี้การค้า เป็นต้น และสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ได้แก่ ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

**1.3.2 หนี้สิน (Liabilities)** หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ ภาระผูกพันดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีตซึ่งการชำระภาระผูกพันนั้นคาดว่าจะส่งผลให้กิจการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ หนี้สินแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ หนี้สินหมุนเวียน ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า และหนี้สินไม่หมุนเวียน ได้แก่ เงินกู้ยืมระยะยาว

**1.3.3 ส่วนของผู้เจ้าของ (Owners Equity)** หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สินทั้งสิ้นออกแล้ว

**1.4 องค์ประกอบของงบการเงิน** งบการเงิน (Financial Statement) คือ รายงานข้อมูลทางการบัญชีที่กิจการจัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ ในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง งบการเงินที่สมบูรณ์ต้องประกอบด้วยงบการเงินต่าง ๆ ดังนี้

1.4.1 งบดุล เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นจากข้อมูลทางบัญชีเพื่อแสดงฐานะการเงิน ณ วันใดวันหนึ่ง กิจการมีรายการสินทรัพย์ และหนี้สินประเภทใดบ้าง เป็นมูลค่าเท่าใด และมีเงินทุนหรือส่วนที่เป็นของเจ้าของกิจการเป็นจำนวนเท่าใด

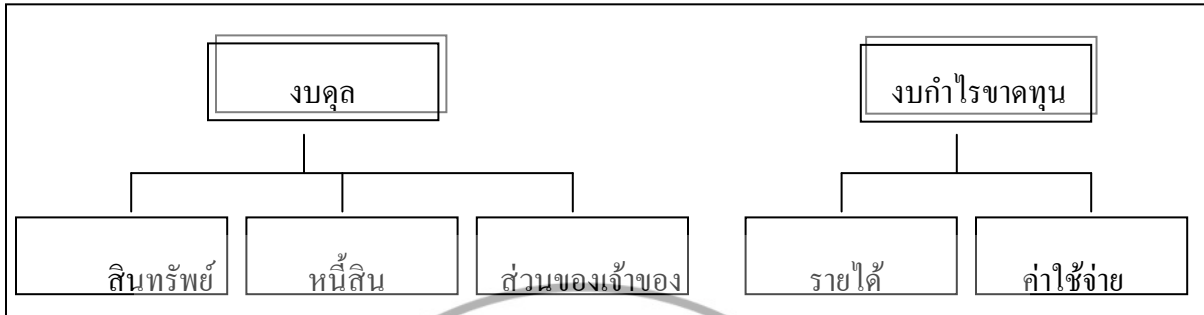
1.4.2 งบกำไรขาดทุน เป็นรายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงผลการดำเนินงานว่า ระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ กิจการมีรายได้และค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง เป็นจำนวนเงินเท่าใด และมีผลการดำเนินงานเป็นกำไรหรือขาดทุนสุทธิจำนวนเท่าใด

1.4.3 งบใดงบหนึ่ง คืองบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ หรืองบกำไรสะสม แสดงให้เห็นกำไรสะสมต้นงวด รายการที่ผลต่อกำไรสะสมในงวดปัจจุบัน และกำไรสะสมปลายงวด หรืองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

1.4.4 งบกระแสเงินสด เป็นรายงานการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงการได้มาและใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ว่าในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี กิจการได้เงินสดและใช้จ่ายเงินสดในกิจกรรมใดบ้าง จำนวนเงินเท่าใด และมีเงินสดสุทธิเพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นจำนวนเงินเท่าใด

1.4.5 นโยบายการบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงิน มีลักษณะเป็นการขยายความของรายการในงบการเงินและให้รายละเอียดต่าง ๆ ที่ไม่อาจแสดงไว้ในงบการเงินได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้อ่านงบการเงินเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ปรากฏในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ได้แก่ นโยบายการบัญชีที่สำคัญที่กิจการเลือกใช้ในการจัดทำงบการเงิน ภาวะผูกพันต่าง ๆ เช่น ข้อจำกัด หรือพันธะตามสัญญา รายการกับบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน และหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นภายใน

งบดุลและงบกำไรขาดทุนจะให้ข้อมูลเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งงบดุลจะแสดงบัญชีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดฐานะการเงิน คือ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เป็นเจ้าของ สำหรับงบกำไรขาดทุนจะแสดงบัญชีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดผลการดำเนินงาน แสดงดังภาพที่ 5 ดังนี้



ภาพที่ 5 องค์ประกอบของงบดุลและงบกำไรขาดทุน

ที่มา : กัลยาณี กิตติจิตต์, 2542, หน้า 2-16

1.5 ผังบัญชี (Chart of Accounts) คือ ชื่อและเลขที่บัญชีต่าง ๆ ทั้งหมดของกิจการ เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงข้อมูล โดยจัดเรียงตามหมวดบัญชีคือ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ และ ค่าใช้จ่าย จำนวนบัญชีและชื่อบัญชี ที่ใช้ในธุรกิจต่าง ๆ นั้นจะมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของแต่ละธุรกิจด้วย เช่น กิจการบริการ มีบัญชีรายได้ค่าบริการ กิจการพาณิชยกรรม มีบัญชีขาย หรือกิจการผลิต มีบัญชีงานระหว่างทำ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริหารภายในองค์กรด้วยว่า ต้องการได้ข้อมูลทางการบัญชีที่มีความละเอียดมากน้อยเพียงใด เช่น บัญชีค่าสาธารณูปโภค บางธุรกิจอาจกำหนดให้เป็นบัญชีเดียวที่ใช้แทนค่าใช้จ่ายประเภทค่าน้ำประปา และค่าไฟฟ้า แต่บางธุรกิจอาจต้องการทราบรายละเอียดของค่าใช้จ่ายแต่ละรายการอย่างชัดเจน ซึ่งจะต้องมีการแยกประเภทของบัญชีออกไปแต่ละรายการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร เช่น บัญชีค่าน้ำประปา บัญชีค่าไฟฟ้า เป็นต้น

ในการกำหนดเลขที่บัญชีนั้น โดยทั่วไปจะมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- |                            |                             |
|----------------------------|-----------------------------|
| บัญชีหมวดสินทรัพย์         | ให้เลขที่บัญชีขึ้นต้นด้วย 1 |
| บัญชีหมวดหนี้สิน           | ให้เลขที่บัญชีขึ้นต้นด้วย 2 |
| บัญชีหมวดส่วนของผู้ถือหุ้น | ให้เลขที่บัญชีขึ้นต้นด้วย 3 |
| บัญชีหมวดรายได้            | ให้เลขที่บัญชีขึ้นต้นด้วย 4 |
| บัญชีหมวดค่าใช้จ่าย        | ให้เลขที่บัญชีขึ้นต้นด้วย 5 |

เลขที่บัญชีที่กำหนดสำหรับแต่ละบัญชีนั้นจะใช้เลขที่หลักก็ได้ ตามขนาดของกิจการ แต่อย่างน้อยควรเป็น 2 หลัก โดยเลขหลักที่ 1 แสดงประเภทบัญชีว่าเป็นสินทรัพย์ หนี้สิน

ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย ส่วนเลขหลักต่อมานั้นจะบอกให้ทราบว่าเป็นบัญชีลำดับที่เท่าใด ในบัญชีประเภทเดียวกัน เช่น กิจการขนาดเล็กอาจกำหนดเลขที่บัญชีเป็น 2 หลัก เลขที่บัญชี 11 แทน บัญชีเงินสด เลขที่บัญชี 12 แทนบัญชีลูกหนี้การค้า เลขที่บัญชี 21 แทนบัญชีเจ้าหนี้การค้า เป็นต้น ผังบัญชีต่อไปนี้เป็นของกิจการที่ประกอบธุรกิจโดยทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในประกาศกรมทะเบียน การค้า เรื่อง กำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ.2544 และการให้รหัสบัญชีต่าง ๆ ใช้ตัวเลข แบบการให้รหัสเป็นช่วง

100	สินทรัพย์
110 - 129	สินทรัพย์หมุนเวียน
111	เงินสดและเงินฝากสถาบันการเงิน
112	เงินลงทุนชั่วคราว
113	ลูกหนี้การค้า-สุทธิ
114	เงินให้กู้ยืมระยะสั้นแก่บุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน
115	เงินให้กู้ยืมระยะสั้นอื่น
116	สินค้าคงเหลือ
117	สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น
130 - 139	สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
131	เงินลงทุนซึ่งบันทึกโดยวิธีส่วนได้เสีย
132	เงินลงทุนระยะยาวอื่น
133	เงินให้กู้ยืมระยะยาวแก่บุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน
134	เงินให้กู้ยืมระยะยาวอื่น
135	ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ
136	สินทรัพย์ไม่มีตัวตน
137	สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น
200	หนี้สิน
210 - 219	หนี้สินหมุนเวียน
211	เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมระยะสั้นจากสถาบันการเงิน
212	เจ้าหนี้การค้า
213	เงินกู้ยืมระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี
214	เงินกู้ยืมระยะสั้นจากบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน



215	เงินกู้ยืมระยะสั้นอื่น
216	หนี้สินหมุนเวียนอื่น
220 - 239	หนี้สินไม่หมุนเวียน
221	เงินกู้ยืมระยะยาวจากบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน
222	เงินกู้ยืมระยะยาวอื่น
223	ประมาณการหนี้สิน
224	หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น
300	ส่วนของผู้ถือหุ้น
310	ทุนเรือนหุ้น
311	ทุนหุ้นสามัญ
320	ส่วนเกินมูลค่าหุ้น
330	กำไรสะสมและสำรองต่าง ๆ
331	สำรองตามกฎหมาย
332	สำรองอื่น
333	กำไรสะสม
400	รายได้
410	รายได้จากการขาย
411	ค่าขาย
412	สินค้ารับคืนและส่วนลด
420	รายได้อื่น
500 - 539	ค่าใช้จ่าย
510	ต้นทุนขาย
520	ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร
530	ค่าใช้จ่ายอื่น
540	ดอกเบี้ยจ่าย
550	ภาษีเงินได้

**1.6 เอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชี** การดำเนินธุรกิจในแต่ละวันนั้นจะประกอบด้วย รายการทางธุรกิจประเภทต่าง ๆ ของหน่วยงานทุกหน่วยงานในกิจการ นักบัญชีมีหน้าที่รวบรวมข้อมูล เหล่านั้นมาสรุปและนำเสนอเป็นรายงานชนิดต่าง ๆ ให้ผู้บริหารรับทราบ จึงจำเป็นที่นักบัญชีจะต้อง บันทึกรายการธุรกิจที่เกิดขึ้นให้ครบถ้วน และทันต่อเหตุการณ์ เอกสารที่ใช้บันทึกเหตุการณ์นั้น จำเป็นต้องออกแบบให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องแต่ละเรื่องได้ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลอย่างครบถ้วน และถูกต้อง เอกสารจึงมีส่วนช่วยในการดำเนินงานคือ ทำให้ลดข้อผิดพลาดซึ่งเกิดจากการบอกกล่าวกัน ด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษรทำให้สื่อข้อความเดียวกันและเอกสารช่วยเป็นสื่อระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก เพื่อป้องกันข้อโต้แย้งที่อาจจะเกิดภายหลัง พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 กำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดทำบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง เอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชี แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1.6.1 เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ก่อนการบันทึกบัญชี ผู้ทำบัญชีต้อง ตรวจสอบเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีให้ถูกต้องและเรียบร้อย เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี มีดังนี้

- 1) ใบสำคัญที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี เป็นเอกสารที่บุคคลภายในกิจการ เป็นผู้จัดทำเพื่อสรุปรายการและจำนวนเงิน มีการให้เลขที่เอกสารเรียงลำดับใบสำคัญ เพื่อความสะดวก ในการอ้างอิงและตรวจสอบ และมีเอกสารหลักฐานการรับ-จ่ายเงินแนบประกอบกับใบสำคัญด้วย ตัวอย่างเช่น ใบสำคัญรับเงิน ใบสำคัญจ่ายเงิน ใบสำคัญขาย ใบสำคัญทั่วไป เป็นต้น
- 2) เอกสารหลักฐานทางการค้า เป็นเอกสารที่บุคคลภายในหรือบุคคลภายนอก กิจการเป็นผู้จัดทำซึ่งเกี่ยวข้องกับกำเนินงานของกิจการ โดยตรง ตัวอย่างเช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบขอซื้อ ใบสั่งซื้อ ใบส่งของ ใบรับของ ใบกำกับภาษี ใบแจ้งหนี้ เป็นต้น
- 3) เอกสารหลักฐานทางการเงิน ตัวอย่างเช่น ใบแจ้งยอดเงินฝากจากธนาคาร ใบฝากเงิน ใบถอนเงิน สมุดคู่ฝาก ใบสำคัญเงินสดย่อย เป็นต้น

1.6.2 สมุดบัญชีขึ้นต้น เป็นสมุดบัญชีที่ใช้บันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นเป็นประจำวัน ตามลำดับเหตุการณ์เพื่อใช้อ้างอิงในภายหลัง แบ่งเป็น สมุดรายวันทั่วไปและสมุดรายวันเฉพาะ กิจการ ที่มีขนาดไม่ใหญ่มีรายการค้าไม่มากนักอาจจะจัดทำสมุดบัญชีขึ้นต้นเพียงเล่มเดียว คือ สมุดรายวัน ทั่วไป แต่ถ้าเป็นกิจการขนาดใหญ่และมีปริมาณรายการค้ามาก ควรจะจัดทำสมุดรายวันเฉพาะแยกการ บันทึกเป็นเรื่อง ๆ ไป ได้แก่ สมุดเงินสดรับ สมุดเงินสดจ่าย สมุดรายวันซื้อ สมุดรายวันขาย สมุดรายวัน รับคืน หรือ สมุดรายวันส่งคืน เป็นต้น

1) สมุดรายวันทั่วไป (General Journal) เป็นสมุดที่บันทึกรายการทางบัญชีที่เกิดขึ้นทั้งหมดตามลำดับเหตุการณ์ โดยแสดงวันที่ บัญชีที่เกี่ยวข้อง จำนวนเงินทั้งด้านเดบิตและเครดิตตามหลักบัญชีคู่ และคำอธิบายรายการอย่างย่อ ๆ เพื่อให้ทราบความเป็นมาของรายการ มีแบบฟอร์มดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป หน้า....

วันที่	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต	เครดิต
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

รายละเอียดของข้อมูลที่แสดงในแบบฟอร์มสมุดรายวันทั่วไป มีดังนี้

- (1) ช่องวันที่ บันทึกวัน เดือน ปี ที่เกิดรายการทางบัญชี โดยเรียงตามลำดับวันที่
- (2) ช่องรายการ บันทึกชื่อบัญชี โดยบัญชีที่เดบิตให้เขียนขีดซ้าย ส่วนบัญชีที่เครดิตให้เขียนในบรรทัดต่อมา โดยเอียงมาทางขวาเล็กน้อย หลังจากนั้นเขียนคำอธิบายลักษณะรายการที่เกิดขึ้นในบรรทัดต่อมาอย่างสั้น ๆ และได้ใจความ
- (3) ช่องเลขที่บัญชี บันทึกเลขที่บัญชีแยกประเภท ที่ผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (4) ช่องเดบิต บันทึกจำนวนเงินที่บันทึกทางด้านเดบิต
- (5) ช่องเครดิต บันทึกจำนวนเงินที่บันทึกทางด้านเครดิต

2) สมุดรายวันเฉพาะ เป็นสมุดรายวันที่ใช้บันทึกรายการทางบัญชีที่เกิดขึ้นเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามชนิดของสมุดรายวันเฉพาะเท่านั้น เช่น สมุดรายวันซื้อ สมุดรายวันขาย สมุดเงินสหรับ สมุดเงินสดจ่าย เป็นต้น

1.6.3 สมุดบัญชีขึ้นปลายหรือบัญชีแยกประเภท (Ledger) คือ บัญชีที่จัดแยกประเภทรายการทางบัญชีที่มีลักษณะเดียวกันไว้ในบัญชีเดียวกัน เมื่อได้รวบรวมรายการทางการเงินที่เกิดขึ้นและบันทึกไว้ในสมุดรายวันตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลังแล้ว จะต้องมีการแยก รายการเหล่านั้นออกไปตามหมวดหมู่หรือประเภทที่เหมาะสม นั่นคือการผ่านรายการเหล่านั้นไปบัญชี

แยกประเภทแต่ละบัญชี คือบัญชีสินทรัพย์ บัญชีหนี้สิน บัญชีส่วนของผู้เจ้าของ บัญชีรายได้ และบัญชีค่าใช้จ่าย ดังนั้นบัญชีแยกประเภทก็คือ บัญชีที่ใช้บันทึกรายการdebitและcreditต่าง ๆ ที่ได้ผ่านมาจากสมุดรายวันขั้นต้นนั่นเอง และเมื่อสิ้นงวดก็จะได้นำยอดดุลของบัญชีเหล่านั้นมาใช้ทำงานการเงินของกิจการซึ่งได้แก่งบกำไรขาดทุนและงบดุล บัญชีแยกประเภทแต่ละบัญชี อาจแยกเป็นบัญชีย่อยลงไปอีก ตัวอย่างเช่น บัญชีแยกประเภทย่อยลูกหนี้ร้าน โชคดี บัญชีแยกประเภทย่อยลูกหนี้ร้านสุขใจ บัญชีแยกประเภทย่อยลูกหนี้ร้านทรงสมัย เป็นต้น

แบบฟอร์มของบัญชีแยกประเภทแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แบบมาตรฐาน (Standard Account Form) และแบบแสดงยอดคงเหลือ (Balance Account Form) ดังนี้

1. แบบมาตรฐาน เป็นบัญชีแยกประเภทที่มีลักษณะเหมือนรูปตัว T แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านซ้ายของบัญชี เรียกว่า ด้านdebit และด้านขวาของบัญชี เรียกว่า ด้านcredit รายละเอียดของแต่ละช่องมีดังนี้

**บัญชีแยกประเภทแบบมาตรฐาน**

ชื่อบัญชี..... เลขที่.....

วันที่	รายการ	หน้าบัญชี	debit	วันที่	รายการ	หน้าบัญชี	credit
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	(2)	(3)	(4)

- (1) ช่องวันที่                                      วันที่กวัน เดือน ปี ที่เกิดรายการ
- (2) ช่องรายการ                                    เขียนชื่อบัญชีที่บันทึกตรงกันข้าม หรือคำอธิบายรายการโดยย่อ
- (3) ช่องหน้าบัญชี                                บันทึกเลขที่หน้าของสมุดรายวันที่ใช้บันทึกการานั้น
- (4) ช่องdebitและcredit                          บันทึกจำนวนเงินของรายการทางบัญชีที่เกิดขึ้น

2. แบบแสดงยอดคงเหลือ เป็นบัญชีแยกประเภทที่มีช่องแสดงจำนวนเงินสามช่องเรียงกัน คือ ช่องเดบิต ช่องเครดิต และช่องยอดคงเหลือ โดยจะแสดงให้เห็นยอดคงเหลือของบัญชีนั้นตลอดเวลา

### บัญชีแยกประเภทแบบแสดงยอดคงเหลือ

ชื่อบัญชี.....					เลขที่...	
วันที่	รายการ	หน้า บัญชี	เดบิต	เครดิต	ยอดคงเหลือ	

## 2. การจัดทำงบการเงิน

การจัดทำงบการเงินมีขั้นตอนต่าง ๆ คือ การบันทึกบัญชี การผ่านบัญชี การหายอดคงเหลือ การจัดทำบทดลอง และการจัดทำงบการเงิน ดังนี้

2.1 การบันทึกบัญชี การบันทึกบัญชี เป็นการบันทึกรายการค้าที่ได้ทำการวิเคราะห์แล้วมาบันทึกลงในสมุดรายวันทั่วไป ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 ใส่วันที่เกิดรายการค้า โดยเขียนปีที่เกิดรายการไว้บรรทัดแรกในแต่ละหน้าของสมุดรายวันทั่วไปเพียงครั้งเดียว เขียนเดือนและวันที่ไว้บรรทัดต่อมา ส่วนรายการต่อมาจะเขียนวันที่ใหม่หรือเดือนใหม่ เมื่อขึ้นวันใหม่หรือเดือนใหม่เท่านั้น หากยังอยู่ในเดือนและวันที่เดิมไม่จำเป็นต้องเขียนเดือนและวันที่ซ้ำอีก

1.2.2 เขียนชื่อบัญชีที่เดบิตไว้ในช่องรายการขีดเส้นช่องวันที่ และใส่จำนวนเงินในช่องเดบิต

1.2.3 เขียนชื่อบัญชีที่เครดิตไว้ในช่องรายการบรรทัดต่อมาเอียงไปทางขวา และใส่จำนวนเงินในช่องเครดิต

1.2.4 เขียนคำอธิบายรายการค้าที่เกิดขึ้นอย่างย่อ ๆ

**2.2 การผ่านบัญชี** เมื่อได้บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปแล้ว ขั้นตอนต่อไปของการจัดทำบัญชี คือการผ่านบัญชี (Posting) เป็นการนำรายการที่บันทึกไว้ในสมุดรายวันทั่วไปไปใส่ไว้ในบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องทุกบัญชี โดยรายการที่บันทึกไว้ทางด้านเดบิตให้ผ่านไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องด้านเดบิตและรายการที่บันทึกไว้ด้านเครดิตให้ผ่านไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องด้านเครดิต ดังนี้

2.2.1 เปิดบัญชีแยกประเภทตามลำดับที่บันทึกไว้ในสมุดรายวันทั่วไป โดยเริ่มตั้งแต่บัญชีที่บันทึกไว้ทางด้านเดบิตของสมุดรายวันก่อน แล้วจึงเปิดบัญชีทางด้านเครดิต โดยเขียนชื่อบัญชีให้ตรงกับที่บันทึกไว้ในสมุดรายวันทั่วไป พร้อมทั้งเขียนเลขที่บัญชีไว้ด้านขวามือของบัญชีแยกประเภทให้ตรงกับที่กำหนดไว้ในผังบัญชีของกิจการ

2.2.2 นำวันที่ที่เกิดรายการจากสมุดรายวันทั่วไปไปบันทึกไว้ในบัญชีแยกประเภท

2.2.3 นำจำนวนเงินที่เดบิตและเครดิตในสมุดรายวันทั่วไปมาบันทึกในบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องทั้งด้านเดบิตและเครดิต

2.2.4 นำชื่อบัญชีตรงกันข้ามในสมุดรายวันทั่วไปมาใส่ในช่อง "รายการ" ของบัญชีแยกประเภท

2.2.5 นำเลขหน้าของสมุดรายวันมาใส่ในช่อง "หน้าบัญชี" ของบัญชีแยกประเภท

2.2.6 บันทึกเลขที่บัญชีของบัญชีแยกประเภทในสมุดรายวันทั่วไปในช่อง "เลขที่บัญชี" เพื่อแสดงให้เห็นทราบว่าได้ผ่านรายการเรียบร้อยแล้ว

**2.3 การหายอดคงเหลือ** การหายอดคงเหลือด้วยดินสอ (Pencil Footing) เป็นการหายอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภทคือ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย เพื่อประโยชน์ในการสรุปยอดของบัญชีต่าง ๆ ที่นำไปจัดทำงบทดลอง ขั้นตอนการหายอดคงเหลือด้วยดินสอ มีดังนี้

2.3.1 รวมจำนวนเงินด้านเดบิตของบัญชีแยกประเภทที่ต้องการหายอดคงเหลือแล้วเขียนยอดรวมไว้ใต้จำนวนเงินสุดท้ายที่เกิดจากการผ่านรายการมาจากสมุดรายวันทั่วไป

2.3.2 รวมจำนวนเงินด้านเครดิตของบัญชีแยกประเภทที่ต้องการหายอดคงเหลือแล้วเขียนยอดรวมไว้ใต้จำนวนเงินสุดท้ายที่เกิดจากการผ่านรายการมาจากสมุดรายวันทั่วไป

2.3.3 นำผลรวมด้านเดบิตและด้านเครดิตของบัญชีแยกประเภทที่ต้องการหายอดคงเหลือมาลบกัน แล้วเขียนผลต่างลงในช่องรายการต่อจากบรรทัดสุดท้ายของชื่อบัญชีที่ได้บันทึกการอ้างอิง

ในครั้งหลังสุดของด้านที่มากกว่าด้วยดินสอด่ ผลต่างดังกล่าว คือ ยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภท นั้น ๆ โดยทั่วไปบัญชีประเภทสินทรัพย์และค่าใช้จ่าย จะมียอดคงเหลือด้านเดบิต ส่วนบัญชีประเภทหนี้สิน รายได้ และส่วนของเจ้าของ จะมียอดคงเหลือด้านเครดิต

**2.4 การจัดทำบทดลอง** ควรจะเรียงรายการ โดยเริ่มจากบัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย เมื่อนำยอดคงเหลือของบัญชีทั้งหมดมาใส่ในงบทดลองแล้ว ยอดรวมทางด้านเดบิตจะต้องเท่ากับยอดรวมทางด้านเครดิต การที่ทั้งสองยอดเท่ากันเรียกว่า งบทดลองลงตัว แสดงให้เห็นว่าการบันทึกรายการทางบัญชีและผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภท เป็นไปตามหลักการบัญชีคู่ แม้ว่าผู้ใช้งบการเงินจะใช้งบดุลในการวัดฐานะการเงินของกิจการและใช้งบกำไรขาดทุนในการวัดผลการดำเนินงานของกิจการ และงบทดลอง ไม่ได้ให้ข้อมูลในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจแก่ผู้ใช้งบการเงิน นักบัญชีควรจัดทำงบทดลองเพื่อช่วยในการจัดท่างบการเงินให้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น การจัดทำงบทดลอง มีขั้นตอนดังนี้

2.4.1 ตรงกลางหน้ากระดาษ

บรรทัดแรก เขียนชื่อกิจการ

บรรทัดที่ 2 เขียนคำว่า "งบทดลอง"

บรรทัดที่ 3 เขียนวันที่จัดทำงบทดลอง

2.4.2 เขียนคำว่า "ชื่อบัญชี" "เลขที่บัญชี" "เดบิต" "เครดิต" ในแบบฟอร์มของ  
งบทดลอง

2.4.3 เขียน ชื่อบัญชี เลขที่บัญชี และจำนวนเงินที่เป็นยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภทแต่ละบัญชี ถ้าบัญชีแยกประเภทมียอดดุลเดบิต ใส่จำนวนเงินในช่องเดบิต ถ้าบัญชีแยกประเภทมียอดดุลเครดิต ใส่จำนวนเงินในช่องเครดิต

2.4.4 รวมจำนวนเงินในช่องเดบิตและจำนวนเงินในช่องเครดิต ซึ่งจะต้องเท่ากันเสมอ แบบฟอร์มของงบทดลองมีดังนี้

ชื่อกิจการ

งบทดลอง

ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี	เดบิต	เครดิต
รวม			

## 2.5 การจัดทำงบการเงิน กิจกรรมสามารถทราบผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน

ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องรอนถึงวันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี โดยกิจกรรมการจัดทำงบดุล ที่แสดงให้เห็นฐานะการเงิน และจัดทำงบกำไรขาดทุนที่แสดงให้เห็นผลการดำเนินงาน ทุกสิ้นเดือน หรือทุก 3 เดือน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ อย่างรวดเร็วและทันต่อเวลา งบการเงิน ที่มีระยะเวลาสั้นกว่ารอบระยะเวลาบัญชีปกติ เรียกว่า งบการเงินระหว่างกาล

หลังจากที่กิจการบันทึกบัญชีและผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องแล้ว กิจการควรจัดทำงบทดลองซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการจัดทำงบการเงินให้ถูกต้องรวดเร็วและเป็นการตรวจสอบว่าขั้นตอนการบันทึกบัญชีเป็นไปตามหลักการบัญชีหรือไม่ การจัดทำงบทดลองทำได้โดยการนำยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภททุกบัญชีมาสรุปเรียงตามลำดับเลขที่บัญชี รวมยอดของบัญชี ด้านเดบิตทุกบัญชีและบัญชีด้านเครดิตทุกบัญชี ยอดรวมทั้งสองด้านต้องเท่ากันตามหลักบัญชี หลังจากนั้นจะนำยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภทค่าใช้จ่ายและรายได้ในงบทดลอง ไปจัดทำงบกำไรขาดทุนซึ่งเป็นงบการเงินที่แสดงผลการดำเนินงาน และนำยอดคงเหลือของบัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นในงบทดลอง ไปจัดงบดุล ซึ่งเป็นงบการเงินที่แสดงฐานะการเงินของกิจการ

### 3. บัญชีต้นทุน

หน้าที่สำคัญของการบัญชี คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินและจัดทำเป็นรายงานทางการเงินเสนอต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ข้อมูลในการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน จะเห็นได้ว่าข้อมูลทางบัญชีสามารถนำมาใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่แตกต่าง กัน จึงมีการจำแนกประเภทการบัญชีเป็น 3 ประเภท คือ การบัญชีการเงิน การบัญชีบริหาร และการบัญชีต้นทุน (ดววมณี โกมารทัต, 2540, หน้า 4) ดังนี้

การบัญชีการเงิน (Financial Accounting) เป็นการบัญชีที่จัดทำขึ้นเพื่อรายงานข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานในอดีตต่อบุคคลภายนอกกิจการ ได้แก่ เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้น หน่วยงานของรัฐบาล และผู้สนใจอื่น ๆ ในการจัดทำข้อมูลดังกล่าวจะใช้หลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principal-GAAP) เพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของผู้ใช้งบการเงินที่เป็นบุคคลภายนอกกิจการ

การบัญชีบริหาร หรือการบัญชีเพื่อการจัดการ (Managerial Accounting) เป็นการบัญชีที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยผู้บริหารในการวางแผนและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดทำข้อมูลดังกล่าวจะมีรูปแบบต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลภายในกิจการ โดยผู้บริหารอาจนำข้อมูลที่เกิดขึ้นมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำหรือเป็นกรณีพิเศษ



การบัญชีต้นทุน (Cost Accounting) เป็นการบัญชีที่จัดทำขึ้นเพื่อรายงานข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการผลิตสินค้าและการให้บริการ ขอบเขตงานของการบัญชีต้นทุนจึงได้แก่การรวบรวมข้อมูลต้นทุน บันทึกแยกประเภท แบ่งสรรหรือปันส่วน สะสมและจัดทำรายงานเกี่ยวกับต้นทุนในลักษณะต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้บริหาร

การบัญชีต้นทุน มีเนื้อหาที่สำคัญ 2 ประเด็น คือ การจำแนกประเภทต้นทุน และวงจรการบันทึกต้นทุน

3.1 การจำแนกประเภทต้นทุน เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ประสงค์ในการใช้ต้นทุนของผู้บริหารที่แตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ ทำให้มีการจำแนกต้นทุนตามลักษณะและวัตถุประสงค์ในการใช้ต้นทุนเป็น 6 ประเภท (ดวงมณี โกมารทัต, 2540, หน้า 31) ดังนี้

3.1.1 การจำแนกต้นทุนตามระยะเวลา เป็นการพิจารณาต้นทุนในการจัดหาสินทรัพย์และบริการที่สัมพันธ์กับระยะเวลาดำเนินงานของธุรกิจ จะแบ่งต้นทุนตามระยะเวลาเป็น 3 ประเภท คือ

1) ต้นทุนที่เกิดขึ้นในอดีต (Historical Cost) หรือต้นทุนจริง (Actual Cost) หมายถึง ต้นทุนที่กิจการได้จ่ายเงินสดหรือสินทรัพย์อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์และหรือบริการต่าง ๆ ซึ่งมีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป และนำไปบันทึกบัญชีและจัดทำงบการเงิน แต่ต้นทุนที่เกิดขึ้นในอดีตนี้ไม่นิยมนำมาใช้ในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต เพราะสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถนำราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาได้

2) ต้นทุนทดแทน หรือต้นทุนเปลี่ยนแทน (Replacement Cost) หมายถึง ต้นทุนที่คาดว่าจะต้องจ่ายไปเพื่อจัดหาสินทรัพย์มาเปลี่ยนหรือทดแทนสินทรัพย์เดิม โดยสินทรัพย์ที่จัดหามานั้นจะมีคุณลักษณะและสภาพเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสินทรัพย์ที่มีอยู่เดิม ตัวอย่างเช่น เครื่องจักร ซื้อมาเมื่อ 3 ปีที่แล้ว ราคา 20,000 บาท แต่ราคาเครื่องจักรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในปัจจุบันเท่ากับ 30,000 บาท กรณีเครื่องจักรจะมีต้นทุนที่เกิดขึ้นในอดีตซึ่งได้บันทึกบัญชีไปแล้วเท่ากับ 20,000 บาท และต้นทุนทดแทนในปัจจุบันเท่ากับ 30,000 บาท โดยทั่วไปกิจการจะไม่บันทึกต้นทุนทดแทนในสมุดบัญชี ยกเว้นในกรณีที่ไม้อาจหามูลค่าของสินทรัพย์นั้นในปัจจุบันได้และกิจการมีความจำเป็นต้องบันทึกรายการเพื่อติดตามมูลค่าสินทรัพย์ ตัวอย่างเช่น การบันทึกมูลค่าผลิตภัณฑ์พลอยได้สินทรัพย์ล้ำสมัย หรือการบันทึกราคาของคงเหลือด้วยวิธีราคาทุนหรือราคาตลาดแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า (Lower of Cost or Market)

3) ต้นทุนในอนาคต (Future Cost) หมายถึง ต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อผู้บริหารต้องตัดสินใจเลือกโครงการใดโครงการหนึ่ง หรือทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง

ในอนาคต ผู้บริหารจะต้องประมาณต้นทุนขึ้นมาล่วงหน้า แต่จะไม่บันทึกต้นทุนในอนาคตไว้ในสมุดบัญชี เพราะต้นทุนในอนาคตเป็นต้นทุนที่เกิดจากการคาดคะเนเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนในอนาคต

3.1.2 การจำแนกต้นทุนตามลักษณะการดำเนินงาน จะแบ่งต้นทุนเป็น 2 ประเภท คือ

1) ต้นทุนการผลิต (Manufacturing Cost) หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นเพื่อแปรสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้า เช่น วัตถุดิบ ค่าแรง และค่าใช้จ่ายการผลิต

2) ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวกับการผลิต (Non-manufacturing Cost) หมายถึง ต้นทุนอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการผลิต เช่น ดอกเบี้ยจ่าย เงินเดือนพนักงานขาย ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์สำนักงาน เป็นต้น

3.1.3 การจำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ กิจกรรมผลิตทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่จะมีส่วนประกอบของต้นทุนที่เหมือนกัน 3 ส่วน ดังนี้

1) วัตถุดิบ (Materials) หมายถึง วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิต เพื่อให้ได้สินค้าสำเร็จรูป วัตถุดิบแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ วัตถุดิบทางตรง เป็นวัตถุดิบที่นำมาเพื่อผลิตสินค้าโดยตรงสามารถคำนวณราคาได้โดยง่ายว่าต้นทุนวัตถุดิบรวมอยู่ในการผลิตสินค้าหนึ่งหน่วยเป็นจำนวนเท่าใด เมื่อนำวัตถุดิบทางตรงมาผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปแล้วสามารถมองเห็น ได้ชัดเจน เช่น ไม้ที่นำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ และวัตถุดิบทางอ้อม เป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าแต่ใช้ในปริมาณที่น้อยหรือยากที่จะคำนวณว่าสินค้าแต่ละหน่วยต้องใช้วัตถุดิบทางอ้อมจำนวนเท่าใด เช่น ตะปูที่นำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

2) ค่าแรง (Labor) หมายถึง ค่าตอบแทนที่กิจการจ่ายให้คนงานที่ทำงานในโรงงาน เพื่อแปรสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป ค่าแรงแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ค่าแรงทางตรง (Direct Labor) เป็นค่าแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าโดยตรง และสามารถคำนวณต้นทุนค่าแรงที่ใช้ในการผลิตสินค้าต่อหน่วยได้ง่าย เช่น ค่าแรงงานคนงานเย็บรองเท้า เป็นต้น สำหรับค่าแรงงานที่จ่ายให้บุคคลที่มีได้ผลิตสินค้าโดยตรง แต่มีส่วนช่วยให้การผลิตสินค้าสำเร็จรูปเสร็จไปด้วยดี เรียกว่า ค่าแรงทางอ้อม (Indirect Labor) เช่น เงินเดือนผู้ควบคุมงาน ค่าจ้างทำความสะอาดโรงงาน เงินเดือนยามประจำโรงงาน เป็นต้น ค่าแรงงานทางอ้อมจัดเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายในการผลิต (วาริพิน, 2551, หน้า 246)

3) ค่าใช้จ่ายการผลิต (Factory Overhead) หมายถึง ต้นทุนการผลิตสินค้าทั้งหมดนอกเหนือจากวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงทางตรง เช่น ค่าวัตถุดิบทางอ้อม ค่าแรงทางอ้อม ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร ค่าเสื่อมราคาโรงงาน ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงาน เป็นต้น

3.1.4 การจำแนกต้นทุนตามปริมาณกิจกรรม คือ การวิเคราะห์พฤติกรรมต้นทุน (Cost Behavior Analysis) ตัวอย่างเช่น กิจกรรมต้องการวิเคราะห์พฤติกรรมของต้นทุนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต กล่าวคือ เมื่อปริมาณการผลิตสูงขึ้นหรือต่ำลง ต้นทุนจะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิตหรือไม่ เปลี่ยนแปลงในลักษณะอย่างไร ต้นทุนตามปริมาณกิจกรรม แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1) ต้นทุนผันแปร หรือต้นทุนแปรได้ (Variable Cost) หมายถึง ต้นทุนซึ่งมีจำนวนรวมเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเป็นอัตราส่วนโดยตรงกับปริมาณกิจกรรม จึงมีผลทำให้ต้นทุนผันแปรต่อหน่วยคงที่ ไม่ว่าจะปริมาณของกิจกรรมการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง

2) ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) หมายถึง ต้นทุนที่มีจำนวนรวมไม่เปลี่ยนแปลงภายในช่วงที่พิจารณา (Relevant Range) แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณกิจกรรมไปในทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ตาม เช่น กิจกรรมจ่ายค่าเช่าคลังสินค้า 100,000 บาทต่อปี คลังสินค้านี้สามารถจุสินค้าได้ไม่เกิน 1,000 หน่วย ดังนั้นแม้กิจกรรมจะผลิตและเก็บสินค้า 500 หน่วย กิจกรรมก็ยังคงต้องจ่ายค่าเช่าคลังสินค้า 100,000 บาทต่อปี

3) ต้นทุนกึ่งผันแปร (Semi-variable Cost) หรือต้นทุนผสม (Mixed Cost) หมายถึง ต้นทุนที่มีลักษณะผสมทั้งที่เป็นต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร เช่น กิจกรรมต้องจ่ายค่าซ่อมบำรุงเครื่องจักรเดือนละ 3,000 บาท บวกค่าบริการชั่วโมงละ 200 บาท ถ้าในเดือนกันยายนกิจกรรมมีชั่วโมงซ่อมบำรุงเครื่องจักร 10 ชั่วโมง ดังนั้นกิจกรรมจะต้องจ่ายต้นทุนค่าซ่อมบำรุงเครื่องจักรในเดือนกันยายนเท่ากับ 5,000 บาท

4) ต้นทุนกึ่งคงที่ (Semi-fixed Cost) หรือต้นทุนตามขั้นกิจกรรม (Step Cost) หมายถึง ต้นทุนซึ่งคงที่ในช่วงกิจกรรมหนึ่ง ๆ เมื่อช่วงกิจกรรมเปลี่ยนแปลงไปอีกระดับหนึ่ง ต้นทุนก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และจะคงที่เท่าเดิมตลอดช่วงกิจกรรมอันใหม่ ต้นทุนกึ่งคงที่将有ลักษณะเหมือนขั้นบันได เช่น ในช่วงปริมาณผลิตตั้งแต่ 0-500 หน่วย จะใช้ผู้ควบคุมงานเพียง 1 คน เงินเดือนเดือนละ 10,000 บาท และเมื่อกิจกรรมผลิตมากกว่า 500 หน่วย จะต้องจ้างผู้ควบคุมงานคนที่ 2 มาเพื่อดูแลการผลิตที่มีปริมาณมากขึ้น ดังนั้นเงินเดือนผู้ควบคุมงานจึงเท่ากับ 20,000 บาท ต้นทุนในช่วงกิจกรรมใหม่จะคงที่เท่ากันตลอด จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตระดับสูงขึ้นในช่วงถัดไป

3.1.5 การจำแนกต้นทุนเพื่อการควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ต้นทุนที่ควบคุมได้ (Controllable Cost) หมายถึง ต้นทุนที่ผู้บริหารสามารถควบคุม สั่งการ และตัดสินใจได้ภายในเวลาหนึ่ง เช่น ค่าล่วงเวลาของพนักงาน

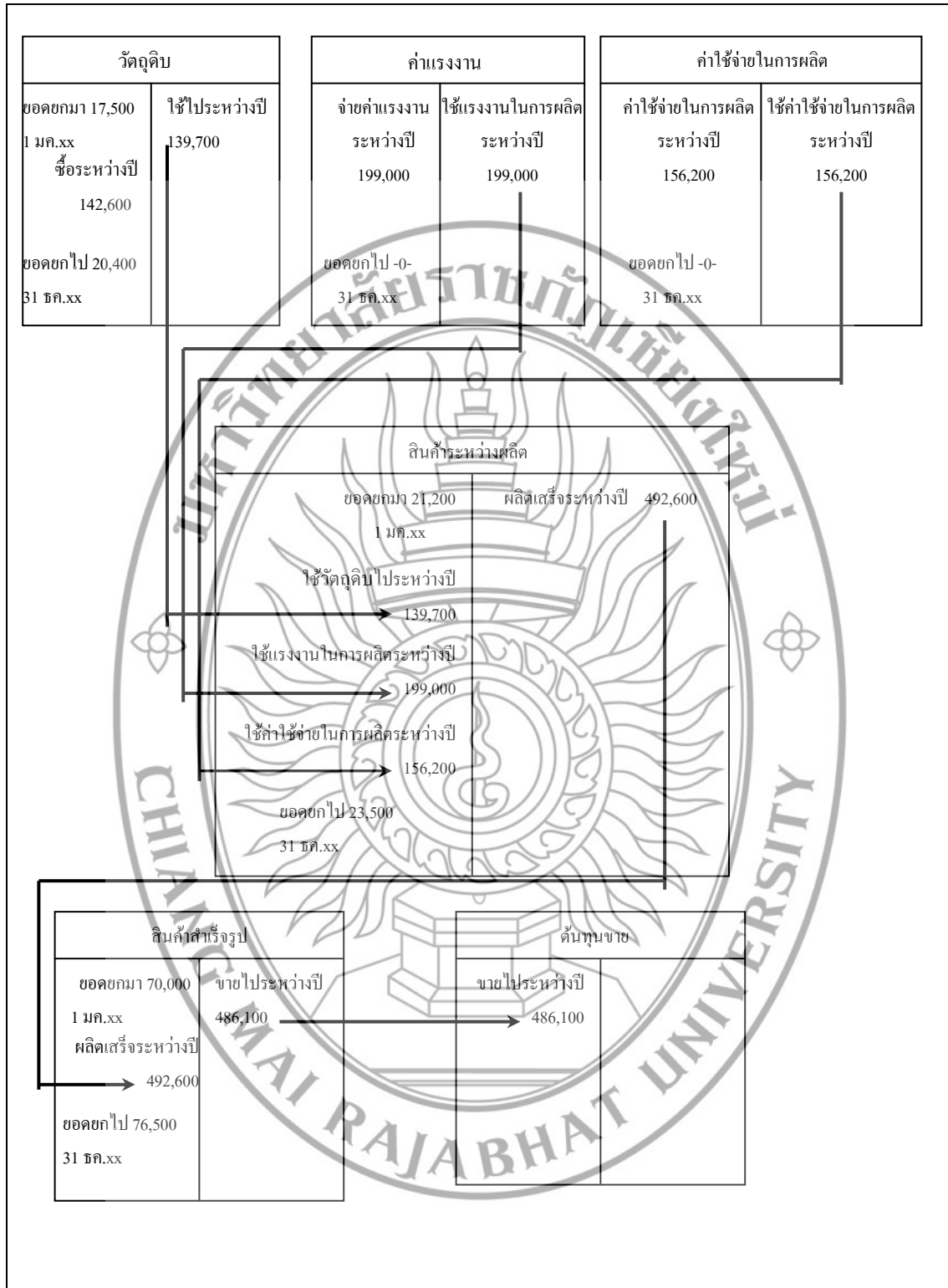
2) ต้นทุนที่ควบคุมไม่ได้ (Non-controllable Cost) หมายถึง ต้นทุนที่ผู้บริหารไม่สามารถควบคุม สั่งการ และตัดสินใจ เพราะเป็นต้นทุนที่ได้รับการปันส่วนมาจากส่วนกลาง แผนกอื่น หรือผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป เช่น ค่าเสื่อมราคาโรงงาน ค่าเช่าที่ดิน เป็นต้น

### 3.1.6 การจำแนกต้นทุนเพื่อการตัดสินใจ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) ต้นทุนที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ (Relevant Cost) หมายถึง ต้นทุนที่จ่ายเป็นตัวเงินและต้นทุนที่ไม่จ่ายเป็นตัวเงินหรือต้นทุนค่าเสียโอกาส เช่น การตัดสินใจเลือกนำไปฝากธนาคารซึ่งจะได้ดอกเบี้ยปีละ 20,000 บาท หรือจะนำเงินไปซื้อเครื่องจักรเพื่อผลิตและขายสินค้าและคาดว่าจะได้กำไรสุทธิปีละ 25,000 บาท

2) ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวกับการตัดสินใจ (Irrelevant Cost) หมายถึง ต้นทุนที่ไม่มี ความเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจของผู้บริหาร เช่น ต้นทุนค่าซื้อเครื่องจักรจำนวน 10,000 บาท ที่ซื้อมาแล้วเมื่อ 3 ปีที่แล้ว

3.2 วงจรการบันทึกต้นทุน กิจกรรมการผลิตสินค้าแบ่งเป็น 4 กิจกรรมย่อยคือ การจัดหา ต้นทุนการผลิต การนำต้นทุนการผลิตเข้างาน การผลิตสินค้าเสร็จจนได้สินค้าสำเร็จรูป และการจำหน่ายสินค้า วิธีการบันทึกการจึ้นเป็นไปตามวงจรการบันทึกต้นทุน ตามภาพที่ 6



ภาพที่ 6 วงจรการบันทึกต้นทุนการผลิต

ที่มา (นีดเดิ้ลส์ และคนอื่น ๆ (Needles et al.), 1996, p.688)

#### 4. บัญชีครัวเรือน

การจดบันทึกบัญชีครัวเรือน เป็นการบันทึกรายรับรายจ่ายของครอบครัว ซึ่งหากมีการบันทึกบัญชีอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ ก็จะสามารถช่วยให้ผู้จัดทำบัญชีได้ทราบตัวเลขรายรับรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงและหากนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวิเคราะห์ตัวเลขรายรับรายจ่ายที่เกิดขึ้นจะทำให้ผู้บันทึกบัญชีตระหนักถึงการลดจำนวนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและเพิ่มการออมเงินให้มากขึ้น สามารถลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย ไม่มีปัญหาหนี้สิน มีความสุขกายสุขใจ และเกิดเป็นสังคมน่าอยู่ต่อไป

#### วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ small and micro community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็ นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็ นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน,2551)

ความหมายของวิสาหกิจชุมชน โดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง

“ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นพี่เป็นน้องไว้ใจกัน)

ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน มีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการ

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชน
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
4. เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
7. มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เป็นกฎหมายที่ประกาศใช้ในประเทศ เนื่องจากเศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของ การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และ โดยที่เศรษฐกิจชุมชน ในปัจจุบันจำนวนหนึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทาง การค้าทั้งในระดับภายในประเทศ และระหว่างประเทศ สมควรให้มีการส่งเสริมความรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และ การพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจ ชุมชน อันจะยังผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็งพร้อม สำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การ เป็นผู้ประกอบกิจการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

กฎหมายกำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร ดังนี้

1. ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุนชุมชนมาใช้ เหมาะสม การร่วมมือกัน ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้
2. ระดับสูงขึ้น ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและ การตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจและความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนา ไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อม และขนาดกลาง ต่อไป
3. การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชนต่อเกษตรกร

1. การรวมตัวกันของเกษตรกรในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชน มีความมั่นคง ได้รับการ รับรองตามกฎหมาย
2. การส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาความสามารถในการจัดการ ตรงตาม ความต้องการที่แท้จริง
3. ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการ แข่งขันทางการค้าในอนาคต

## เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่และประโยชน์ของการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

### 1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) เป็นปรัชญาที่แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังภาพที่ 7 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้



## สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง



ภาพที่ 7 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 15

1.1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

1.2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

1.3 คำนิยาม ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กันดังนี้

1.3.1 ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

1.3.2 ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

1.3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Self-immunity) หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

1.4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ดังนี้

1.4.1 เงื่อนไขความรู้ (Knowledge Conditions) ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

1.4.2 เงื่อนไขคุณธรรม (Moral Conditions) ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

1.5 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม

## 2. ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) และแนวปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยที่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกลักษณะและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่ แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ได้ดังนี้

2.1 แบบพื้นฐาน ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการ

ปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการขุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว จาก การแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมี รายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้ เกิดขึ้นระดับครอบครัว อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่ง ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม

2.2 แบบก้าวหน้า แบ่งเป็นความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร และความพอเพียงในระดับประเทศ ดังนี้

2.2.1 ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกัน ในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่าง ๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้ว ก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารถทำให้ ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

2.2.2 ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจ สร้างความร่วมมือกับ องค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา การแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนา ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็น สังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง กลายเป็น เครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้ในที่สุด

### 3. ประโยชน์ของการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องใหม่ (วิชรินทร์ คันทะชา, 2549) แต่คนไทยหลายคนอาจจะไม่เข้าใจ แม้จะได้ยินบ่อยและเหมือนจะเข้าใจมาตลอด ทุกคนล้วนแต่มองว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็น หลักปรัชญาที่นำยกย่อง แต่เมื่อเฝ้าดูข่าวความเข้าใจเสียแล้ว จึงยังมีน้อยรายที่จะนำมาปฏิบัติจริง โดยเฉพาะ

ในแวดวงธุรกิจ แทบจะนับรายได้ถึงองค์กรที่นำปรัชญาทางธุรกิจนี้มาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมชัดเจน

เศรษฐกิจพอเพียงวันนี้จึงไม่ต่างอะไรกับของดีที่วางไว้บนหิ้ง หากเราสามารถแปลความเศรษฐกิจพอเพียงได้ตรงกัน กระทั่งส่งต่อความเข้าใจไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างสัมฤทธิ์ผล จะทำให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. รู้จักตัวเอง
2. รู้จักคู่แข่ง
3. พัฒนาตัวเองอยู่เสมอ
4. มีความรอบคอบไม่ประมาท
5. มีระบบบัญชีที่โปร่งใสตรวจสอบได้
6. ได้รับความเชื่อมั่นจากสถาบันการเงิน
7. ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้บริหาร
8. มีความสามารถในการแข่งขัน
9. มีความมั่นคงที่ยั่งยืนพึ่งพาตัวเองได้
10. มีความยืดหยุ่นพร้อมรับกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น เศรษฐกิจพอเพียงกับงานวิจัยและงานวิจัยเกี่ยวกับบัญชีและลำไย ดังนี้

### 1. เศรษฐกิจพอเพียงกับงานวิจัย

การวิจัย “การน้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในสถาบันราชภัฏ” (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2544) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ เพื่อรวบรวมแนวคิดเรื่องทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ และเพื่อสำรวจการน้อมนำแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติของสถาบันราชภัฏและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้ง เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักการทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สถาบันและชุมชน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร ร่วมกับการศึกษาดูงานและการศึกษาสำรวจการปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง ของหน่วยงานต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า แนวพระราชดำริ พัฒนาการจาก “ความพอเพียง” ในความหมายว่าพออยู่พอกิน พอควร มีความสุข ไปสู่ “พอมีพอกินเป็นขั้นที่หนึ่ง ขั้นต่อไป ให้มีเกียรติ ยืนขึ้นด้วยตนเอง ขั้นที่สาม ให้นึกถึงผู้อื่น” ปรากฏเป็นรูปธรรมในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ตามลำดับ จนบรรลุสัมฤทธิ์ผลเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน และเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า โดยใช้หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องทฤษฎีใหม่ บนความสามัคคี

ความร่วมมือ ความขยัน อดทนและความปรารถนาดีต่อกัน การปฏิบัติตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้ประเทศเจริญได้

สถาบันราชภัฏกับแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนปี พ.ศ. 2535 การดำเนินการกิจการฝึกหัดครูในภูมิภาคต่าง ๆ ของกรมการฝึกหัดครู โดยเฉพาะ โครงการฝึกหัดครู ชนบท เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างพื้นฐานความเข้มแข็งให้กับชุมชน เป็นรากฐานสำคัญในการ พัฒนาคน พัฒนาคอบครัว และพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาชนบทที่สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นการปฏิบัติภารกิจที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจ พอเพียงโดยธรรมชาติ

หลังจากได้รับพระราชทานนามราชภัฏและตราสัญลักษณ์ประจำพระองค์ บทบาทของวิทยาลัย ครูปรับเปลี่ยนเป็นสถาบัน อุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สถาบันราชภัฏทุกแห่งได้น้อมนำแนว พระราชดำริเป็นปรัชญานำทางในการปฏิบัติงานตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในสำนักงาน สภาสถาบันราชภัฏ และสถาบันราชภัฏทุกแห่ง

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏน้อมนำ แนวพระราชดำริไปสู่การปฏิบัติ โดยการก่อตั้งศูนย์ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระราชดำริ การนำปรัชญาการพัฒนาท้องถิ่น มาเป็นปรัชญาหลักประจำสภาสถาบันราชภัฏและการเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาตรี สาขา ยุทธศาสตร์การพัฒนา การอัญเชิญแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติให้เกิดผล อย่างต่อเนื่องนี้ นับเป็นบทบาทที่สำคัญที่มีส่วนทำให้ท้องถิ่นห่างไกลทั่วประเทศไทย ได้รับการพัฒนา อย่างทั่วถึง ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสอดคล้องกับพระราชประสงค์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏมีนโยบายอัญเชิญแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว เรื่องทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการไว้ในรายวิชาต่าง ๆ และวิชาการศึกษา ทั่วไป ทั้งหลักสูตรศิลปศาสตรศาสตร วิทยาศาสตร์ และหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาตรี ทำให้บัณฑิต และมหาบัณฑิตที่จบจากสถาบันราชภัฏเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎี และแนวพระราช ดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากที่สุด ทำให้บัณฑิตและมหาบัณฑิตจากสถาบันราชภัฏ เป็นที่ยอมรับว่า มีความเชี่ยวชาญการทำงานในท้องถิ่น

รายวิชาในหลักสูตรของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ซึ่งมีแนวพระราชดำริ เรื่องทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกอยู่ได้แก่ วิชาวิถีไทย ความจริงของชีวิต วิถีโลก เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรทางเลือก ชีวิตและสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน ทฤษฎีการพัฒนาชาติ

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เศรษฐกิจ ชุมชนพึ่งตนเอง การพัฒนาแบบยั่งยืน ทฤษฎีและหลักการพัฒนา ชุมชนกระบวนการพัฒนาชุมชน และอื่น ๆ อีกมาก การอัญเชิญแนวพระราชดำรินองค้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาไว้ในคำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏตระหนักในความสำคัญมีความจงรักภักดี และด้วยความมุ่งหวังที่จะพัฒนาท้องถิ่นไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงได้มีการผลักดันให้สถาบันราชภัฏทุกแห่งประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริอันทรงคุณค่า โดยการถ่ายทอดความเป็นศาสตร์ และความเป็นเลิศแห่งกระบวนการพัฒนาสังคมให้แก่บัณฑิตของสถาบันราชภัฏซึ่งเป็นปัญญาชนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การก่อตั้งศูนย์ศึกษาพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ตามแนวพระราชดำรินสถาบันราชภัฏทุกแห่ง เป็นความพยายามที่จะศึกษา รวบรวม และมีส่วนร่วมในการศึกษาซึ่งกัน และกันระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการเป็นวิทยากรศึกษา วิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้น ไปพัฒนาร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในลักษณะพหุภาคี กระตุ้นให้หน่วยงานต่าง ๆ เกิดการพัฒนา โดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง สภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้ชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ เกิดการตื่นตัว ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นต่อแนวพระราชดำริ เรื่องทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นเป็นลำดับ

การนำปรัชญาการพัฒนาท้องถิ่นมาเป็นปรัชญาหลักประจำสถาบันราชภัฏทุกแห่งเป็นการดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงนำแนวพระราชดำริไปทดลองปฏิบัติจนเป็นผลในหลายพื้นที่ เป็นที่ประจักษ์ในหมู่พสกนิกรทั้งชาวไทยและต่างประเทศ การดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของสถาบันราชภัฏทำให้เกิดการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวพระราชดำริและท้องถิ่น ในลักษณะการศึกษาดูงาน การทดลอง พิสูจน์ทฤษฎีเชิงสาธิต การศึกษารวบรวม และค้นคว้าวิจัย ยังผลให้วงวิชาการพัฒนาของประเทศไทยมีแนวทางในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น มีการค้นพบแนวทางการสร้างอำนาจ และความเป็นปึกแผ่นให้แก่ระบบเศรษฐกิจไทยชัดเจนยิ่งขึ้น

การเปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี เป็นความพยายามผลักดันให้มีการศึกษาแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยละเอียดลึกซึ้ง โดยสถาบันราชภัฏมีความมุ่งหมายจะให้ป็นศาสตร์พลังของแผ่นดิน เพื่อผลิตนักพัฒนาที่จะดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาท สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏจึงส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาขึ้นจนเป็นผลสำเร็จ และได้ทำการเปิดสอนครั้งแรกในปี พ.ศ. 2542 นับเป็นสถาบันการศึกษากระดับสูงแห่งแรก ที่เปิดสอนหลักสูตรเกี่ยวกับทฤษฎีการพัฒนา

ประเทศอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างจริงจัง แสดงให้เห็นว่า สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏมีการศึกษาค้นคว้าวิจัย และน้อมนำไปสู่การประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่นที่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

จากบทบาทข้างต้นที่กล่าวมาจึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏเป็นหน่วยงานระดับสูงที่เอาใจใส่ต่อแนวพระราชดำริในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างต่อเนื่อง และมีนโยบายที่ชัดเจนให้สถาบันราชภัฏ ข้าราชการ อาจารย์เจ้าหน้าที่และนักศึกษาน้อมนำแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปสู่อำนาจปฏิบัติ ยังผลให้การมุ่งพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของสถาบันราชภัฏทุกแห่งประสบความสำเร็จ จนอาจกล่าวได้ว่าสถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเรียนรู้ และเก็บข้อมูลของท้องถิ่นได้ดีที่สุดในปัจจุบัน

แนวทางการน้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้พัฒนาดน พัฒนาสถาบัน และพัฒนาชุมชน สถาบันราชภัฏควรดำเนินกลยุทธ์สู่ความสำเร็จด้วยการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้มุ่งสู่อุดมการณ์ร่วมกันในความเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้พื้นที่ชุมชนในเขตความรับผิดชอบเป็นเป้าหมายหลักของการปฏิบัติงาน และเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ เป็นการพัฒนาร่วมกันทั้งระบบ

## 2. งานวิจัยเกี่ยวกับบัญชีและภาษี

จตุพร พงษ์ธานี (2549) ได้ทำการประเมินประสิทธิผลของโครงการแปรรูปลำไยอบแห้ง กรณีศึกษาอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่าผลผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปรรูปลำไยอบแห้ง มีผลผลิตสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ และทำให้เกษตรกรมีรายได้น่าพอใจ

วิเชียร มูลทองแดง (2549) ได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินที่อัตราร้อยละ 12 พบว่าอัตราผลตอบแทนการลงทุน (B/C Ratio) มีค่าเท่ากับ 1.195 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเท่ากับ 35,726,604 บาท และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) มีค่าเท่ากับร้อยละ 54.54 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าโครงการมีความเป็นไปได้ที่จะลงทุน สำหรับระยะเวลาคืนทุนของโครงการนี้เท่ากับ 3 ปี และเมื่อวิเคราะห์ความไวของโครงการพบว่า เมื่อรายได้ลดลงร้อยละ 16.28 และต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.45 โครงการนี้จะไม่เหมาะสมกับการลงทุน แสดงให้เห็นว่า โครงการนี้จะมีผลกระทบต่อปัจจัยที่มีผลกระทบที่อัตราเปลี่ยนแปลงของยอดขายลดลงไม่เกินร้อยละ 16.28 และต้นทุนเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 19.45

จุฑามาส พันธุ์ณรงค์ (2546) ได้ทำการศึกษา การบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร โดยการนำวิธีการทางบัญชีเพื่อพัฒนารัฐกิจชุมชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหากเกษตรกร มีความรู้ ความเข้าใจ และมีการจัดบันทึกบัญชีอย่างถูกต้อง

สมัครใจ ก็จะสามารช่วยให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีวินัยทางการเงิน รู้จักวิธีการบริหารการเงิน การบัญชีของตน รู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัดและรู้จักการออม รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ประกอบอาชีพ สามารถสร้างรายได้อันเป็นการสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรให้สามารถชำระหนี้ได้ และพึ่งตนเองได้ในที่สุด นอกจากนี้งานวิจัยยังสามารถช่วยลดความผันผวนของแรงงานจากภาค เกษตรกรเข้าสู่เมืองเพื่อหารายได้เสริม ทำให้ลดปัญหาสังคมเมือง เพิ่มความมั่นใจในการลงทุน ปรับปรุงผลผลิตของเกษตรกรเนื่องจากไม่ต้องกังวลใจกับความเสียหายจากการขาดทุน

จันทร์สุดา รุ่งเรืองวงศ์ (2546) ได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ในการผลิตลำไยนอกฤดูของชาวสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในจังหวัดลำพูน พบว่าการผลิตมี ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน และมีการผลิตอยู่ในระยะผลตอบแทนต่อขนาดการผลิตที่ กลุ่มสวนขนาดเล็กหรือกลุ่มสวนขนาดใหญ่มีกำไรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการใช้ปัจจัย การผลิตผันแปรที่ไม่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นชาวสวนทั้งสองกลุ่มจึงควรใช้สารเคมีในอัตราที่เหมาะสม เพื่อชาวสวนทั้งสองกลุ่มจะได้ทำการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้กำไรสูงสุด

กิติวัสส์ มุลแก้ว (2545) ได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนิน ธุรกิจส่งออกลำไยอบแห้งของผู้ส่งออกในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ด้วยตัวแบบลูกโซ่แห่ง คุณค่า พบว่าผู้ส่งออกลำไยอบแห้งประสบปัญหาระยะเวลาการเก็บหนี้ยาวนาน ส่งผลให้ผู้ส่งออกต้อง ลงทุนในเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจสูง

นัทธิดา หวังท้อ (2544) ได้ทำการศึกษา ผลของเตาอบต่อประสิทธิภาพทาง เศรษฐกิจของอุตสาหกรรมแปรรูปลำไยอบแห้งขนาดย่อม พบว่า ปัจจัยขนาดของการลงทุน การได้รับ สินเชื่อ ระดับการศึกษา ความสะดวกในการหาเชื้อเพลิง ประสิทธิภาพในอาชีพ และอายุของ ผู้ประกอบการ มีผลต่อการเลือกใช้เตาอบลำไยแบบเตากระบะที่ใช้แก๊สหรือน้ำมัน โซลาร์เป็นเชื้อเพลิง ผู้ประกอบการที่ไม่ต้องการเผชิญกับปัญหาการหาเชื้อเพลิงจะเลือกใช้เตากระบะที่ใช้ น้ำมัน โซลาร์เป็น เชื้อเพลิง เนื่องจากน้ำมัน โซลาร์สามารถหาซื้อได้ง่ายตามสถานีบริการน้ำมันที่มีอยู่ทั่วไป ผลการศึกษา ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมแปรรูปลำไยอบแห้งขนาดย่อมของผู้ประกอบการเตา กระบะที่ใช้แก๊สและผู้ประกอบการเตากระบะที่ใช้ น้ำมัน โซลาร์เป็นเชื้อเพลิง มีประสิทธิภาพทาง เศรษฐกิจเท่ากัน และมีประสิทธิภาพทางด้านราคาของการใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นวัตถุดิบ (ลำไยสด) เท่ากัน แต่มีประสิทธิภาพทางราคาของการใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นเชื้อเพลิงไม่เท่ากัน

สุนทรี ปัญญา (2543) ได้ทำการศึกษา สภาพและปัญหาการผลิตลำไยอบแห้ง ในตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัญหาของผู้ประกอบการรับซื้อผลิตภัณฑ์ ลำไยอบแห้ง คือ ผลิตภัณฑ์ที่รับซื้อมีมาตรฐานที่ไม่แน่นอน การดำเนินกิจการใช้ทุนในการรับซื้อ



ค่อนข้างสูง แต่สินเชื่อกับภาครัฐและเอกชนมีจำนวนจำกัด ทำให้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่อง ผู้ผลิตมีการกักตุนสินค้าเพื่อเก็งกำไร ทำให้ไม่สามารถรับซื้อผลผลิตได้อย่างต่อเนื่อง

ถนอม ดารารัตน์ (2542) ได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทนทางการเงินที่อัตราส่วนลดร้อยละ 15 ของอุตสาหกรรมลำไยอบแห้งในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ พบว่า อัตราส่วนผลตอบแทนการลงทุน (B/C Ratio) เท่ากับ 1.034 อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 46 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 10,292,501 บาท ระยะเวลาคืนทุนอยู่ในปีที่ 4 ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การลงทุนในอุตสาหกรรมอบแห้งลำไยทั้งเปลือกในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ แบบเตาอบเกษตรขนาดเล็กมีความเหมาะสมกับการลงทุน และเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมลำไยอบแห้งแบบเตาเกษตรพบว่า เมื่อรายได้ลดลงร้อยละ 5 และต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 โครงการนี้จะไม่เหมาะสมกับการลงทุน แสดงให้เห็นว่า โครงการจะมีความทนต่อปัจจัยที่มีผลกระทบที่อัตราเปลี่ยนแปลงของยอดขายและต้นทุนไม่เกินร้อยละ 5

ปิยวรรณ สกุลเจริญ (2539) ได้ทำการศึกษา โอกาสการขยายตลาดส่งออกลำไย พบปัญหาในการขยายตลาดส่งออกลำไย ได้แก่ ปัญหาเรื่องการขนส่ง รถขนส่ง และรถห้องเย็น สำหรับข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ภาครัฐควรจัดหาแหล่งเงินทุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรผู้รับซื้อลำไยท้องถิ่นและโรงงานแปรรูป เพื่อคุ้มกันไปทำการผลิต จัดตั้งอำนาจความสะดวกพื้นฐานให้สอดคล้องกับเส้นทางขนส่งผลผลิต การขนส่งระยะไกลมีการสร้างห้องเย็นเก็บสินค้าก่อนการกระจายสู่ตลาดต่าง ๆ

สรุปจากเอกสารและงานวิจัยข้างต้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการนำความรู้ท้องถิ่นที่สั่งสมมาอย่างยาวนานมาแลกเปลี่ยนกับความรู้ทางสากลทำให้เกิดระบบการจัดการความรู้ที่พัฒนาขึ้นซึ่งชุมชนก็ทราบแนวทางการทำบัญชีลำไยอบแห้งที่เป็นรูปแบบมาตรฐานและนักวิจัยก็ทราบต้นทุนบางอย่างที่กลุ่มเกษตรกรต้องใช้ในการผลิตลำไยอบแห้ง นอกจากนี้การรวมตัวกันผลิตลำไยอบแห้งของวิสาหกิจชุมชนทำให้ต้นทุนค่าลำไย ค่าไฟลดลงเนื่องจากความสามารถในการต่อรองราคา อีกทั้งจากผลการวิจัยที่พบว่าหากเกษตรกร มีความรู้ ความเข้าใจ และมีการจดบันทึกบัญชีอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ ก็จะสามารถช่วยให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการมีวินัยทางการเงิน รู้จักวิธีการบริหารการเงินการบัญชีของตน รู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัดและรู้จักการออมรวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนประกอบอาชีพ สามารถสร้างรายได้ อันเป็นการสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรให้สามารถชำระหนี้ได้ และพึ่งตนเองได้ในที่สุด